

پردیس آموزش های نیمه حضوری

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته روابط بین الملل

ترتیبات اعمال کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹

مطالعه تطبیقی ایران - مصر

استاد راهنما:

دکتر ناصر علی منصوریان

استاد مشاور:

دکتر مجید عباسی اشلقی

استاد داور:

دکتر سید حسن میرفخرائی

نگارنده:

هدا امیری

بهار

۱۳۹۱

اگر قابل تقدیم باشد ...

به تکیه گاه رنجهایم

به سنگ صبور لحظه هایم

پدر و مادرم

به امید دهنده زندگیم

همسرم

و به تمامی کودکان جهان ... این همیشه مظلومان تاریخ

سپاس بی پایان بر :

استاد راهنمای بزرگوارم جناب آقای دکتر منصوریان که زحمت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفتند .

استاد مشاور ارجمندم جناب آقای دکتر عباسی که همواره با گشاده روئی خویش مرا پذیرا بوده و در غنا بخشیدن به پایان نامه از هیچگونه تلاش و کوششی دریغ ننموده اند .

و با سپاس ویژه از جناب آقای حسین سپهر از کمیسیون حقوق بشر اسلامی و جناب آقای مختار حسینی از یونسف ایران که با راهنمایی های ارزشمندشان افق های جدیدی را در برابر دیدگانم گشودند .

چکیده

این پایان نامه که یکی از موارد مطالعاتی بین رشته ای (روابط بین الملل و حقوق بشر) است که به بررسی کنوانسیون حقوق کودک از دیدگاه نظریه سازه انگاری به عنوان یکی از نظریات مهم موجود در عرصه روابط بین الملل می پردازد و از طرف دیگر راجع به کودک و حق حیات کودک به عنوان بنیادی ترین حق از حقوق بشری است و همچنین راجع به شرایط و عوامل موثر در اجرای این کنوانسیون در ۲ کشور اسلامی ایران و مصر است. باید عنوان نمود که اگر به خوبی از حقوق کودک صیانت به عمل آید در واقع از آینده جامعه حمایت شده و شاهد رشد و شکوفائی جامعه خواهیم بود و اگر بلعکس از او حمایت موثری به عمل نیاید، آینده جامعه در معرض خطر قرار خواهد گرفت.

جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی مصر به کنوانسیون حقوق کودک که جامع ترین سند بین المللی در خصوص حقوق کودکان است پیوسته و به صورت مشروط (با قرار دادن حق شرط هائی) متعهد به رعایت اصول و قواعد مندرج در آن هستند و نیز از آنجا که هر دوی این کشورها از لحاظ مبانی ایدئولوژی معتقد به دین مبین اسلام، که مبتنی بر کرامت انسانیت، هستند ضمن رعایت ضوابط و معیارهای بنیادین اسلامی، اصولی را ارائه کرده اند که در برگیرنده حقوق و آزادی های اساسی انسان است، لذا این پایان نامه در پی بررسی انطباق کنوانسیون مذکور از لحاظ دیدگاه سازه انگاری در عرصه روابط بین الملل است تا از این طریق بتواند به بررسی حق شرط های این ۲ کشور در رابطه با کنوانسیون حقوق کودک از دیدگاه این نظریه (سازه انگاری) بپردازد.

فهرست :

فصل اول :

کلیات پژوهش

۲	(۱) مقدمه
۵	(۲) بیان مسئله
۸	(۳) کلیدواژگان
۱۲	(۴) سوال تحقیق
۱۲	(۵) فرضیه
۱۳	(۶) متغیرها
۱۳	(۷) مروری بر ادبیات تحقیق
۱۳	(۱-۷) منابع موجود در داخل کشور
۱۴	(۲-۷) منابع خارجی
۱۵	(۹) روش شناسی پژوهش
۱۵	(۱-۹) نوع تحقیق
۱۶	(۲-۹) روش تحقیق
۱۷	(۳-۹) روش گرد آوری اطلاعات
۱۷	(۱۰) اهمیت و ارزش تحقیق
۱۸	(۱۱) محدودیتهای تحقیق
۱۸	(۱۲) سازماری تحقیق

فصل دوم :

چهارچوب نظری

- ۲۰
- ۲۱ (۱) نظریه سازه انگاری
- ۲۴ (۲) علل ارائه نظریه سازه انگاری در دهه ۱۹۹۰
- ۲۶ (۳) سازه انگاری تئوری ساختارهای سیستم بین المللی
- ۲۷ (۴) هستی شناسی سازه انگاری
- ۲۸ (۵) مفروضه های اصلی هستی شناسی
- ۳۴ (۶) سازه انگاری و حقوق بشر

فصل سوم :

کنوانسیون حقوق کودک

- ۳۷
- ۳۸ سابقه تاریخی پیمان نامه های بین المللی حمایت از کودکان
- ۴۰ (۱) اعلامیه حقوق کودک ژنو ۱۹۲۴
- ۴۱ (۲) اعلامیه جهانی حقوق کودک ۱۹۵۹
- ۴۲ (۳) صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف)
- ۴۳ (۴) کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹
- ۴۴ (۴ - ۱) تاریخچه تدوین و تصویب کنوانسیون
- ۴۹ (۴ - ۲) مهم ترین ویژگی های کنوانسیون حقوق کودک
- ۵۱ (۴ - ۳) اهمیت کنوانسیون حقوق کودک
- ۵۲ (۴ - ۴) کنوانسیون حقوق کودک و دولت های عضو
- ۵۴ ۵ - پروتکل های الحاقی به کنوانسیون حقوق کودک (درباره فروش، فحشا و هرزه نگاری)

- ۵۴ (۱ - ۵) پروتکل درباره بکارگیری کودکان در مناقشات مسلحانه
- ۵۵ (۲ - ۵) پروتکل درباره جلوگیری از فروش ، فحشا و هرزه انگاری کودکان
- ۵۶ - ۶ - بیانیه ، جهانی شایسته کودکان
- ۵۶ - ۷ - احترام به حقوق کودکان در قطعنامه های مجمع عمومی

فصل چهارم :

- ۵۹ **حق شرط در کنوانسیون حقوق کودک**
- ۶۰ ۱ - مفهوم حق شرط
- ۶۰ ۲ - تعریف حق شرط
- ۶۲ ۳ - ماهیت حق شرط
- ۶۳ ۴ - ویژگی های حق شرط
- ۶۳ ۴ - ۱) محدود کننده و استثنا کننده بودن حق شرط
- ۶۴ ۴ - ۲) اعتبار حق شرط
- ۶۵ ۴ - ۳) تحت هر نام یا عبارت بودن حق شرط
- ۶۵ ۵ - تعریف تکمیلی حق شرط در سال ۱۹۹۸
- ۶۶ ۶ - حق شرط بر معاهدات حقوق بشری
- ۶۷ ۶ - ۱) دیدگاه کمیته حقوق بشر
- ۶۹ ۶ - ۲) هدف و موضوع معاهدات حقوق بشری
- ۷۱ ۷ - معاهدات حقوق بشری ، حق شرط های معتبر و رضایت کشورها
- ۷۲ ۸ - طبقه بندی و بررسی حق شرط های وارده بر کنوانسیون حقوق کودک
- ۷۴ ۸ - ۱) حضانت

۷۷	۸ - ۲) تربیت اطفال
۷۸	۸ - ۳) فرزندخواندگی
۷۹	۹ - حق شرط های جمهوری اسلامی ایران
۸۰	۱۰ - حق شرط مصر

فصل پنجم :

۸۲	مطالعه تطبیقی عملکرد ایران و مصر در قبال کنوانسیون حقوق کودک
۸۳	مقدمه
۸۷	۱- کنوانسیون حقوق کودک و ایران
۹۰	۱ - ۱) عملکرد دولت ایران
۹۴	۲ - ۱) ملاحظات نهائی کمیته حقوق کودک در خصوص گزارشات ایران
۹۵	۱ - ۲ - ۱) ملاحظات نهائی کمیته در سال ۲۰۰۰
۹۶	۲) ملاحظات نهائی کمیته حقوق کودک در سال ۲۰۰۵
۹۹	۲- مصر ، قانون کودک
۹۹	۲ - ۲) قانون کودک ۱۲ / ۱۹۹۶
۱۰۰	۲ - ۳) قانون کودک ۱۲۶ / ۲۰۰۸
۱۰۲	عدم تبعیض :
۱۰۲	بهترین منافع کودکان :
۱۰۳	حق زندگی ، حیات و پیشرفت :
۱۰۳	احترام به نظرات و ایده های کودکان:

۱۰۴	۲- ۴) حقوق و اختیارات اجتماعی
۱۰۵	۲- ۵) ممنوعیت فروش کودکان ، ابتذال کودکان و هرزه نگاری کودکان
۱۰۶	توریسم جنسی کودکان
۱۰۷	۲- ۶) ممنوعیت فروش کودکان ، هرزه نگاری کودکان و ابتذال کودکان
۱۰۸	استرداد مجرم و اختیارات قانونی
۱۰۹	۲- ۷) کنوانسیون حقوق کودک در رابطه بامشکلات آنهادردرگیریهای مسلحانه
۱۱۰	آموزش حقوق بشر و صلح
۱۱۱	نتیجه گیری
۱۲۰	منابع
۱۳۱	ضمیمه

کلیات پژوهش

فصل اول :

(۱) مقدمه

نیمه دوم قرن بیستم را می توان با شجاعت و افتخار " عصر کودکان " نامید؛ تقریباً در سراسر گیتی به ویژه در کشورهایی که به توسعه اجتماعی و اقتصادی مطلوب تری دست یافته اند ، سهمی از منابع مادی و معنوی صرف توجه به مسائل کودکان و حمایت روانی و جسمی آنان می شود . در این راستا علاوه بر افزایش امکانات بهداشتی و آموزشی ، پرورشی و هنری ، دامنه حقوق کودک به عنوان موجودی نیازمند حمایت ویژه در جهت تعالی مادی و معنوی نسل آینده و اداره کننده فردای جامعه وسعت می گیرد .

چنین توجیهی عجیب نیست ، زیرا علم روانشناسی ثابت کرده است که کودک به محض تولد و حتی پیش از آن شدیداً تحت تاثیر محیط پرورشی خود قرار می گیرد و از خلال فرآیند جامعه پذیری ، نه تنها ارزش های رایج را فراگرفته و به گونه ای با آنها انطباق می یابد، بلکه شدیداً از هرگونه اختلال و نارسائی محیطی که چه بسا بر بزرگسالان نفوذ چندانی ندارد، متاثر می شود . در همان حال کودک به دلیل ناتوانی جسمی و نیاز به پشتیبانی روانی ، در موقعیتی نیست که ب تواند مزایائی را که جامعه برای او مشخص کرده است بشناسد و مطالبه کند. در جایی که فرد بزرگسال کما بیش بر حقی که جامعه برای او قائل شده ، وقوف دارد و تزیع آن را درک کرده و شاید در برابر آن عکس العمل نشان دهد ، طفل برای تامین حقوق خویش به دیگران متکی است . به عبارت دیگر ، جایگاه اجتماعی کودک و امتیازاتی که به همراه دارد ، بلاواسطه در اختیار او قرار نمی گیرد و به صلاح دید والدین یا قیم او بستگی دارد .

خانواده نخستین واحد اجتماع بشری است . انسان، ابتدائی ترین شکل زندگی اجتماعی را در فرآیند خانواده تجربه کرده و در و هله نخست ، روابط خانوادگی و حلقه های به هم پیوسته خانواده بود که جوامع را به وجود آورد.

حقوق مدنی کودک در درون خانواده آغاز می شود . خانواده عاملی بنیادین برای آفرینش آگاهی و حفظ حقوق مدنی ، احترام به ارزش های انسانی ، هویت و میراث فرهنگی و سایر عناصر تمدن آدمی است.^۱ به طور سنتی ، کودک موجودی وابسته و عضو نامرئی و منفعل خانواده محسوب شده است ، فقط به تازگی او « دیده » شده است و افزون بر این ، نهضتی در حال رشد یافتن است که فضائی در اختیار کودک قرار می دهد که به سخن او گوش داده شود و به او احترام گذارده شود . گفتگو ، مذاکره و مشارکت تبدیل به اموری در صف مقدم اقدامات مشترک برای کودکان شده اند.^۲

خرد جمعی حاکم بر جوامع این حقیقت را نمایان می ساخت که عمده ترین ناقضان حقوق کودک ، خود والدین هستند و لذا حمایتی که در قالب خانواده برای کودک طراحی شده بود جای خود را به ظلم و سوء استفاده و تعدی به حقوق انسانی کودکان داده و وسیله ای برای استفاده ابزاری از کودکان شده بود .

منطبق با کنوانسیون حقوق کودک مصوب ۱۹۸۹^۳ که مناسب ترین چهارچوبی است که می توان در قالب آن احترام به حقوق اساسی کلیه اعضای خانواده را ، از لحاظ فردیت آنها تضمین کرد ، این حقوق ، در متن حقوق والدین و سایر اعضای خانواده به رسمیت شناخته شده ، مورد احترام قرار می گیرد و تعالی می یابد و این یگانه شیوه رشد جایگاه و احترام به خود خانواده است.

آنچه در خصوص شناسائی حقوق کودک در خانواده در اولویت قرار دارد ، تعریف کودک ، خانواده و والد در حقوق داخلی کشورهاست . فرهنگ ، مذهب و اعتقادات هر جامعه ، بیشترین تاثیر را در شناسائی مفاهیم فوق داشته و به لحاظ اینکه خانواده مهم ترین عنصر حمایتی برای برقراری حقوق کودک محسوب می شود ، بایستی از طریق مکانیزم های بین المللی ، سیاستی را اتخاذ کرد که در جهت برقراری حقوق کودک ، این مفاهیم به نحوی تعبیر و تفسیر شوند که حداکثر حقوق را برای کودکان در بر داشته باشند .

---

^۱ . Committee On The Rights Of The Child. 5th Report session CRC/C/24 Jon 1994. P.63

^۲ . Ibid.P 64

^۳ . Convention On The Rights Of The Child 1989.

مسئولین اولیه فراهم آوردن حقوق کودک، والدین هستند. در کنوانسیون حقوق کودک مسئولیت دولت و والدین صراحتاً تفکیک نشده است و تعهدات دولت و والدین با یکدیگر رابطه بسیار نزدیکی دارد. تضمین رعایت حقوق کودک توسط دولت بدین معنا است که دولت باید حقوق و وظایف والدین و سایر افراد را که مسئول کودکان هستند، در نظر گرفته و بر اقدامات و عملکرد والدین نظارت داشته باشد. اما جنبه‌های بسیاری از "مراقبت و حمایت" وجود دارد که یکایک والدین قادر به تامین آنها نیستند، مثلاً حمایت در مقابل آلودگی محیط زیست، بهداشت عمومی و فراهم آوردن امکانات آموزشی و نیز در مواردی که خانواده‌ها نخواهند یا قادر نباشند به حمایت از کودکان بپردازند.

در نهایت باید گفت مخاطب کلیه اسناد موجود در خصوص حقوق کودک در خانواده، در حقوق بین‌الملل بشر، دولت‌ها هستند زیرا دولت‌ها هستند که از طریق اقدامات قانونگذاری، اجرائی و اعمال نظارت، بستر مناسب برای رعایت حقوق کودک در خانواده را فراهم می‌سازد.

۲) بیان مسئله

کودکی اولین و مهم ترین دوره زندگی آدمی است. در این دوره کودک برای نخستین بار با طبیعت رابطه برقرار می کند، روابط اجتماعی خود را بنا می نهد و به مفهومی از خود دست می یابد.^۴

کودکان گوناگونترین ذخایر یک کشورند، زیرا تشکلی دهنده غیقابل جایگزینی ترین ثروت ملی عصری رهوی انسانی اند. از این رو سرمایه گذاری هر چه بیشتر و خردمندانه تر در جهت بهبود کیفیت زندگی آنان ترجمان گام های استوارتر و پرشتاب تر در راه نعلی به توسعه پایدار است. بنابراین شایسته و بایسته به نظر می رسد تا مین منافع کودکان و رفع موانعی که رشد آنان را دچار اختلال می کند در فهرست اولویت های زمامداران و برنامه ریزان کشورها قرار گیرد.

شناخت کودک و آشنائی با حق و حقوق کودک موجب توجه بیشتر بزرگسالان به کودکان و در نظر گرفتن حقوق آنها در تمام مسائل زندگی روزمره می شود. این موضوع با در نظر گرفتن این نکته که آسیب پذیرترین گروه جامعه انسانی و نخستین کسانی که در معرض هجوم مستقیم انواع ناگواریها و فشارها و مشکلات ناشی از زندگی بزرگ ترها قرار می گیرند و آن را تحمل می کنند، کودکان هستند، ضرورت بیشتری می یابد.

امروزه میلیون ها کودک در سراسر جهان به خاطر بی سرپرستی، آوارگی های ناشی از جنگ و بلاهای طبیعی، تغذیه نامناسب، آلودگی به انواع بیماری های خطرناک، اعتیاد والدین و مشکلات ناشی از طلاق، یا در شرایط دشواری به سر می برند یا در چنگال افراد پلید به انواع سوء استفاده های انسانی مانند توزیع مواد مخدر، خودفروشی و کار اجباری تن می دهند و به تعبیری بهتر، حقوق آنها نقض می شود. البته چگونگی نقض حقوق کودکان، در نقاط مختلف جهان متفاوت است. در کشورهای در حال توسعه، کودکان بیشتر با فقر و پی آمدهای ناشی از آن مانند سوء تغذیه، کمبود امکانات بهداشتی، درمانی و تحصیلی در

^۴. مفیدی، فرخنده، (۱۳۸۱) برنامه ریزی و مدیریت پیش از دبستان، انتشارات پیام نور، ص ۱۰

گیرند . در حالیکه در کشورهای توسعه یافته ، مشکلات اخلاقی و ضعف بنیاد خانواده گریبان گیر کودکان است.^۵

توجه به حقوق کودک و این اندیشه که کودکان بایستی از حقوق خاص و متناسب با شرایط خود برخوردار شوند و ورود آن به عرصه بین المللی به دوران بعد از جنگ جهانی اول باز می گردد . این طرز تفکر از آنجا ناشی گردید که در طی سالیان متمادی ، کودکان قربانی سیاست های اقتصادی غلط ، خطاهای سیاسی و جنگ می شدند.^۶

تحول کاملاً تازه ای که در نیمه دوم قرن بیستم به وقوع پیوست ، آن بود که حقوق بشر از ماهیت نظری به ماهیت عملی خود نزدیک گردید . حقوق بشر با باز کردن راه برای مداخلات بین المللی ، فرد را به سطح دولت ارتقاء داده و حقوق بین الملل را بر آن داشته است که فرد را به عنوان دارنده حق ، در قلمرو خود راه دهد. از یک سو دولت متبوع فرد و نفس تابعیت تکالیفی را بر فرد تحمیل می کند و از سوی دیگر فرد حقوقی دارد و دولت مکلف به رعایت آن است.^۷

حق حیات یکی از حقوق فطری و طبیعی انسان هاست که می توان گفت بدون وجود این حق سایر حقوق انسانی معنی و مفهومی نخواهد داشت و در واقع سایر حقوق متفرع بر این بوده و به وجود شخص انسان بستگی دارد . زندگی موهبتی است الهی که خداوند به بشر ارزانی داشته و لذا هیچ دولت ی نمی تواند خودسرانه آن را از مردم سلب کند ، بلکه وظیفه دارد که زندگی و حیات اتباع خود را با وضع قوانین مناسب و پای بندی به این اصول و مقررات از هر آسیبی مصون دارد و صیانت نفس اتباع خود را جز وظایف اصلی قلمداد نماید.^۸

---

^۵ . امینی ، ابراهیم ، (۱۳۶۸) آیین تربیت ، چاپ دوازدهم ، تهران ، انتشارات اسلامی ، ص ۲۰

^۶ . مصفا ، نسرين ، (۱۳۸۲) کنوانسیون حقوق کودک و بهره برداری از آن در حقوق داخلی ایران ، مؤسسه حقوق تطبیقی و مرکز مطالعات حقوق بشر . ص ۱

^۷ . قاری ، سید محمد (۱۳۸۲) حقوق بشر در جهان معاصر ، کرسی حقوق بشر و دموکراسی یونسکو ، ص ۵۱

^۸ . مومنی طباطبائی ، منوچهر (۱۳۷۰) ، آزادی های عمومی و حقوق بشر ، دانشگاه تهران ، صص ۲۲-۲۳

وقتی مقوله حقوق کودک را در قلمرو حقوق بین الملل بشر قرار می دهیم ، بدین معنا است که یک موجودیت و اعتبار حقوقی را برای کودکان در محدوده حقوق بین الملل بشر شناسائی می کنیم.^۹

نظر به اینکه جمهوری اسلامی ایران و جمهوری عربی مصر به کنوانسیون حقوق کودک که جامع ترین سند بین المللی در خصوص حقوق کودکان است پیوسته و به صورت مشروط (با قرار دادن حق شرط^{۱۰} هائی) متعهد به رعایت اصول و قواعد مندرج در آن هستند و نیز از آنجا که هر دوی این کشورها از لحاظ مبانی ایدئولوژی اسلام ، مبتنی بر کرامت انسانی و عدالت و رفع تبعیض در زمی نه حقوق بشر و قانون اساسی ، ضمن رعایت ضوابط و معیارهای بنیادین اسلامی ، اصولی را ارائه کرده اند که در برگیرنده حقوق و آزادی های اساسی انسان است ، لذا این تحقیق در پی بررسی انطباق کنوانسیون مذکور از لحاظ دیدگ اه سازه انگاری^{۱۱} در عرصه روابط بین الملل است تا از این طریق بتواند به بررسی حق شرط های این کشورها در رابطه با کنوانسیون حقوق کودک از دیدگاه این نظریه (سازه انگاری) بپردازد.

کنوانسیون جهانی حقوق کودک شامل ۵۴ ماده و ۲ پروتکل اختیاری است که چهار اصل ، پایه آن را جهت می دهند که عبارت است از :

- ❖ هیچ کودکی نباید از تبعیض رنج ببرد.
- ❖ زمانی که در رابطه با کودکان تصمیم گیری می شود باید منافع عالیه آنها در راس قرار گیرد.
- ❖ کودکان حق حیات داشته و باید رشد کنند.
- ❖ کودکان حق دارند آزادانه عقاید و نظرات خود را ابراز کنند و تمامی اموری که به آنها مربوط می شود این نظرات باید مورد توجه قرار گیرد.^{۱۲}

---

^۹ . قاری ، سید محمد ، پیشین ، ص ۵۲

^{۱۰} . Reservation

^{۱۱} . Constructivism

^{۱۲} . WWW.UNICEF.ORG

۳) **کلید واژگان :** کودک ، کنوانسیون حقوق کودک ، اسلام ، حق ، سازه انگاری ، حق شرط

۳-۱) کودک :

تعریف کودک پیچیده و مشکل به نظر می آید و ارائه تعریفی واحد و یا به عبارتی ساده و راحت از آن ممکن نمی باشد . دانشمندان علم روانشناسی در تعیین آستانه کودکی و حد و حدود مشخص آن دارای نظرات واحدی نیستند و حتی در تعیین یک عنوان واحد بر روی دوره های مختلف اتفاق نظر ندارند.^{۱۳}

در تعدادی از جوامع برای تعریف کودک سن مهم نیست بلکه شاخص های اجتماعی مشخص و در برخی موارد عرفها و سنتها دارای اهمیت لازم در تعریف کودک و پایان آن می باشد . اما کودک در فرهنگ لغت فارسی به : کوچک صغیر و فرزندی که به حد بلوغ نرسیده هم پسر و هم دختر را گویند.^{۱۴}

۳-۲) کنوانسیون حقوق کودک :

این کنوانسیون در ۲۰ نوامبر ۱۹۸۹ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد (قطع نامه شماره ۴۴/۲۵) تصویب شد. با توجه به تعداد تصویب های لازم ، کنوانسیون در ۲ سپتامبر ۱۹۹۰ لازم الاجرا گردید. امروزه اغلب دولتها ، یعنی ۱۹۳ کشور به جز ایالات متحده آمریکا و سومالی کنوانسیون را تصویب کرده اند. ایالات متحده آمریکا در ۱۶ فوریه ۱۹۹۵ کنوانسیون را امضاء نموده ولی تصویب نکرده است . این تقریباً تنها کنوانسیونی است که همه دولتها آن را امضاء کرده اند.^{۱۵}

ایران در ۵ سپتامبر ۱۹۹۱ ، کنوانسیون را امضاء کرده و متعاقباً آن را در ۱۳ جولای ۱۹۹۴ به تصویب رسانده است . هنگام تصویب ، جمهوری اسلامی ایران این شرط را بر کنوانسیون اعلام کرده است : « دولت

^{۱۳} . شگری ، غلامحسین (۱۳۷۲) *تعلیم و تربیت و مراحل آن* ، مشهد انتشارات آستان قدس رضوی ، چاپ ۱۴ ، ص ۱۷۸

^{۱۴} . معین ، محمد (۱۳۶۰) *فرهنگ فارسی* ، جلد سوم ، تهران انتشارات امیر کبیر ، ص ۳۱۱۷

^{۱۵} . پیچونا، پاسکال (مرداد۱۳۸۸) *انعکاس صدای کودک در کنوانسیون حقوق کودک* ، مجموعه مقالات حقوق کودک ، انتشارات سنا، چاپ اول ، ص

جمهوری اسلامی ایران حق عدم اجرای هر کدام از مقررات کنوانسیون را که با حقوق اسلامی و مقررات بین المللی لازم الاجرا مغایر باشد، برای خود محفوظ می داند.» این شرط نه تنها بسیار کلی است، بلکه با هر تعهد بین المللی که وارد حقوق داخلی ایران نشود است، هم مغایرت دارد. شرط فوق از نظر برخی از دولتهای متعاقد، مغایر کنوانسیون (وین) راجع به حقوق معاهدات دانسته شده و حتی در ماده ۵۱ کنوانسیون حقوق کودک هم منع شده است. ماده ۱۹ کنوانسیون وین مقرر می دارد: « برای اینکه یک شرط در حقوق بین الملل معتبر باشد، باید با موضوع و هدف معاهده مورد بحث سازگار باشد. شرطی مغایر موضوع و هدف معاهده لازم است.» شرط دولت ایران، به سان شرط های مشابهی که برخی از دولت ها اعلام کرده اند، مورد اعتراض رسمی دیگر دولت هائی واقع شده که کنوانسیون را تصویب کرده اند. (اتریش، دانمارک، فنلاند، آلمان، ایرلند، ایتالیا، هلند، نروژ، پرتغال، سوئد).^{۱۶}

۳-۳) اسلام :

اسلام، آخرین دین الهی که به واسطه آخرین پیامبر خداوند حضرت محمد صلی علیه و آله به همه انسان ها در طول تاریخ ابلاغ گردیده و اصول آن تسلیم تعالیم الهی بودن، تسلیم خدا و احکام او بودن است.^{۱۷} مسلمانان بر این باورند که خداوند، قرآن را به حضرت محمد صلی علیه و آله از طریق فرشته ای به نام جبرئیل فرو فرستاده است. به باور مسلمانان خدا بر بسیاری از پیامبران وحی فرستاده و محمد صلی علیه و آله آخرین آنان است. مسلمانان محمد صلی علیه آله را اعاده کننده ایمان توحیدی خالص ابراهیم، موسی، عیسی و دیگر پیامبران می دانند و معتقدند که اسلام کامل ترین و آخرین آیین الهی است.^{۱۸}

^{۱۶}. همان. ص ۱۴۶

^{۱۷}. دهباشی، مهدی (۱۳۹۰) فرهنگ جامع اصلاحات فلسفی، تهران، نشر ریسمان، چاپ اول، ص ۵۴

^{۱۸}. مطهری، مرتضی (۱۳۷۳) آشنائی با علوم اسلامی، تهران، انتشارات صدرا

۳-۴) حق :

در تحلیل مفهوم حق تفکیک بین دو مفهوم « حق بودن »^{۱۹} و « حق داشتن »^{۲۰} به نظر ضروری می‌رسد. مفهوم اول از حق اگر چه در حوزه مباحث مرتبط با ارزش (خوبها و بدها) از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، اما بایستی توجه داشت حق به معنای دوم آن یعنی « حق داشتن » است که موضوع گزاره‌های حقوق بشری حقوق بشر معاصر قرار می‌گیرد. وقتی قانون فردی را محق می‌شناسد، این بدان معناست که نظام حقوق کشور، آن فرد را در موقعیت ویژه‌ای قرار داده است که از امتیاز ویژه‌ای برخوردار گردد.^{۲۱} و در واقع می‌توان گفت « حق قدرتی است متکی به قانون که دارنده آن می‌تواند با استعانت از قانون دیگران را به انجام عملی وادارد یا از انجام عملی مانع شود »^{۲۲}

۳-۵) سازه انگاری :

سازه انگاری به لحاظ مباحث فرانظری در " میان " طیف طبیعت گرا/اثبات گرا/پسا ساختارگرایان در روابط بین الملل قرار می‌گیرد. این نظریه از جنبه پرداختن به مباحث محتوایی روابط بین الملل در " مکانه " دو بخش جریان اصلی عری واقع گرایی و لبرال‌اسم قرار می‌گیرد.

در اندیشه سازه انگاری " دولت ها " تنها بازیگران عرصه روابط بین الملل نیستند و بازیگرانی همچون سازمانها و نهاد های فراملیتی و سازمانهای دولتی و غیر دولتی گروهها و NGO ها رهن به نحو موثری ذی نفوذ هستند.

سازه انگاران معتقدند رویکرد آنها می‌تواند نوعی راه حل م‌کانه باشد که برخی و نژادهای سرمایه جهانی را

---

^{۱۹}. To be Right

^{۲۰}. To have Right

^{۲۱}. موحّد، محمد علی، (۱۳۸۱) در هوای حق و عدالت، از حقوق طبیعی تا حقوق بشر، تهران، انتشارات کارنامه، ص ۲۵

^{۲۲}. قاری، سید محمد، پیشین، ص ۵۱